

**TROMS OG FINNMARK
STATSADVOKATEMBETER**

INSPEKSJONSRAPPORT

Finnmark politidistrikt

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag	3
2	Bakgrunn for inspeksjonen	4
3	Gjennomføringen av inspeksjonen	5
3.1	Møte med politimesteren og visepolitimesteren	5
3.2	Møte med påtaleleder og seksjonspåtaleleder	5
3.3	Øvrige møter med de straffesaksansvarlige og FSI.....	6
4	Straffesaksbehandlingen	8
4.1	Gjennomgang av tilbakemelding gitt i forbindelse enkeltsaksbehandling siden forrige inspeksjon	8
4.2	Straffesaksutvikling	8
4.3	Saksbehandlingstid	9
4.4	Oppklaringsprosent.....	9
4.5	Restanser	10
5	Særlig om a-krim og besøksforbud	12
5.1	A-krim.....	12
5.2	Besøksforbud og omvendt voldsalarm.....	13
6	Statsadvokatens anbefalinger og oppfølgingspunkter	14
6.1	Besøksforbud	14
6.2	Grensesnitt arbeidsoppgaver.....	14
6.3	Porteføljestyring og tilgjengelighet jurister	15
6.4	Oppfølging av særskilt kvalitetsundersøkelse gjeldende etterforskning av saker om vold mot barn	15

1 Sammendrag

Finnmark politidistrikt har mange dedikerte jurister og etterforskere og det gjøres mye godt arbeid i distriktet.

Allikevel har distriktet en vedvarende uheldig situasjon som innebærer at mange av juristene i for liten grad har kontroll over egne saker. Dette gjelder dels de ferdig etterforskede, men særlig meldes det at de ikke, eller i liten grad, involverer seg i straffesakene mens disse er til etterforskning. Dette medfører igjen at ressurser benyttes uhensiktsmessig og at kvaliteten i sakene reduseres, og/eller at disse unødige returneres til fortsatt etterforskning. Statistikkmessig gir det resultatet høye restanser og lang saksbehandlingstid.

Det overordnede problemet synes å være manglende kontroll over egne porteføljer.

Her foreslår statsadvokaten under pkt. 6 bl.a. at det sees på arbeidsfordelingen mellom jurister og kontoransatte. Videre bes påtalelederne sikre at juristene følger opp oppfølginger i straffesakssystemet og som den klare hovedregel er tilgjengelig på telefon og pr. e-post for etterforskerne. Og, selvsagt, det grunnleggende, at juristene følger opp det ansvaret hver og en har for å ha oversikt over egen portefølje.

Distriktet har videre utfordringer med besøksforbud. Dette gjelder å få disse utstedt innen rimelig tid, fulgt opp ved utløp og at brudd ikke sanksjoneres fortløpende.

Her ber statsadvokaten om at instruksene oppdateres.

2 Bakgrunn for inspeksjonen

Den årlige inspeksjonen av Finnmark politidistrikt skjedde i oktober og november, med møter med utvalgte ledere og fagpersoner 10. og 11. november 2022.

På bakgrunn av fjorårets inspeksjonsrapport og Riksadvokatens rundskriv 1/2022 (Mål og prioriteringer for 2022), Riksadvokatens føringer for statsadvokatenes fagledelse i 2022 av 27. september 2021 og disponeringsskrivet av 21. februar 2022 og vår egen virksomhetsplan av 28. februar 2022 hadde vi særlig oppmerksomhet rettet mot:

- Effektivitet og rettssikkerhet i politiets straffesaksbehandling, særlig oppfølgingen av inspeksjonen fra 2021 gjeldende måloppnåelse og tiltak i voldtektssaker.
- Forebygging, herunder rutiner og oppfølging av besøksforbud og omvendt voldsalarm.
- Grov kriminalitet, herunder organisert kriminalitet/narkotikasaker.
- IKT-kriminalitet, herunder internettrelaterte overgrep mot barn og tilskjæring av sak.
- Arbeidslivskriminalitet.

Videre vil vi under

- pkt. 3 redegjøre for gjennomføringen av inspeksjonen, under
- pkt. 4 redegjøre for kvaliteten og effektiviteten ved straffesaksbehandlingen, under
- pkt. 5 redegjøre for politiets håndtering av IKT-kriminalitet, under
- pkt. 6 redegjøre for politiets arbeid med arbeidslivskriminalitet og endelig under
- pkt. 7 redegjøre for statsadvokatenes vurderinger og anbefalinger.

3 Gjennomføringen av inspeksjonen

Inspeksjonen ble gjennomført ved gjennomgang av distriktets resultater slik de fremgår av PAL for Strasak og PSV, gjennomgang av de tilbakemeldinger som er gitt i enkeltsaksbehandlingen av saker fra Finnmark siste år og gjennom møter med sentrale og utvalgte aktører i distriktet.

Inspeksjonen ble gjennomført av statsadvokatene Kirsti Jullum Jensen og Tor Børge Nordmo, og førstestatsadvokat Hugo Henstein.

3.1 Møte med politimesteren og visepolitimesteren

Politimesteren redegjorde for situasjonen i distriktet generelt, med særlig fokus på den sikkerhetspolitiske situasjonen. Distriktet er i en særstilling med grensen mot Russland og har bl.a. vært sentral i de flere av de såkalte "dronesakene".

Det ble redegjort for straffesaksbehandlingen og det er enighet bl.a. om at det må være reelle etterforskere som står oppført på sakene, også der sakene er opprettet av patruljene.

Til restansesituasjonen ble det fremhevet av politimesteren at hun syntes det fremstod som mye når det ble brukt tre dager pr. jurist for hvert tilrettelagte avhør. Det ble diskutert rundt at distriktet antakelig hadde et uforløst potensial i å overlate mer arbeid i straffesakene til kontorpersonalet på straffesakskontoret.

3.2 Møte med påtaleleder og seksjonspåtaleleder

Erfaringen med de nye kompetansereglene var begrenset, da disse kun har virket i noen måneder. Det er ikke oppdaget særskilte utfordringer.

Av juristene, er det de med utvidet påtalekompetanse som går jour, dvs. åtte til ni personer, herav de tre på vold/SO. Dette oppfattet påtalelederne tok ut mye saksbehandlingskapasitet fra fagområdet.

Mishandlingssakene blir ikke behandlet av vold/SO, men av "generalistene". Saklig er dette kanskje påfallende, men hensynet arbeidsbelastningen tilsier det. Det ble i møtet påpekt at øvrige voldssaker jevnt over er relativt oversiktlige saker som ikke krever spesialkompetanse og at særlig delegasjon av mishandlingssakene fra 1. juli 2023 tilsier at distriktet har en plan for å sikre at disse blir ivaretatt med tilstrekkelig kvalitet.

Påtalelederne bekreftet at hvert tilrettelagte avhør etter det opplyste fra juristene tok tre dager. Det ble i forlengelsen av dette diskutert og påpekt at juristene gjorde mange arbeidsoppgaver som ellers i landet gjøres av kontorpersonalet ved straffesakskontorene. I forbindelse med de tilrettelagte avhørene gjorde juristene alle eller nesten alle av de forberedende arbeidsoppgavene, men også ellers lagde f.eks. juristene selv de faktiske utdragene til domstolene og sendte "267-brev" til siktede.

Det ble også her diskutert at distriktet nok hadde et uforløst potensial i å se på grensesnittet i arbeidsoppgavene mellom juristene og straffesakskontorene. Generelt er det statsadvokatens oppfatning at juristene bør gjøre det arbeide som ikke kan gjøres av andre, mens det øvrige bør utføres av kontorphonale.

For øvrig ble statsadvokatens gjennomgang av tilbakemeldinger i enkeltsaker siste år gjennomgått. I 52 saker var det kvalitetsmessige utfordringer i en kvalifisert grad, noe som er for mange saker. Det gjennomgående kan igjen føres tilbake til manglende porteføljestyring, ved at saker blir liggende for lenge; under etterforskningen, på påtalestadiet, etter at tiltale er tatt ut og etter at dom foreligger. Det siste har medført at ankefristen i flere saker var utløpt, før ankekompetent fikk vurdert anke¹. I flere saker ville statsadvokaten anket om saker var oversendt innen ankefristen. For klagesakene har det medført at klagende parter har mistet klageretten da omgjøringsfristen var utløpt før saken ble sendt til klagebehandling.

Videre har det vært et tilbakevendende problem at henvendelser fra statsadvokatene ikke besvares, til tross for gjentatte purringer.

3.3 Øvrige møter med de straffesaksansvarlige og FSI

Det ble gjennomført særskilte møter med distriktets straffesaksansvarlige og FSI, men referatet her er felles da temaene og utfordringene som ble påpekt i stor grad var felles.

Det ble trukket fram som positivt det arbeid som var gjort med gjengangersakene etter at det ble en dedikert jurist som fikk ansvaret for disse sakene. Videre ble det trukket fram at det ble jobbet godt med U18-sakene av juristene som hadde ansvaret for disse.

De straffesaksansvarlige opplevde ellers mangel på kontakt med juristene og at disse i svært begrenset grad var inne i sakene under etterforskningen. Som en av de straffesaksansvarlige sa det, hen følte seg både som jurist og etterforsker. De oppfattet det som om juristene "fikk gjemme seg bort" og ikke var mulige å nå på telefon eller e-post, samt at de heller ikke leste oppfølginger i innboksen sin i BL.

Tilsvarende ble det pekt på at etterforskningsplanene som lages i Indicia ikke er omforente, da juristene ikke arbeider i Indicia.

Det ble særlig pekt på at juristene på vold/SO opplevde høyt arbeidspress og jobbet med telefonene av og ikke besvarte e-poster i det hele tatt eller etter mange uker.

Til vold/SO-sakene ble det reist spørsmål ved om disse i U18-tilfellene burde forbli hos U18-juristen for å sikre at disse ble behandlet innen rimelig tid.

¹ I perioden fra inspeksjonen i november og ut 2022 er det her mottatt ytterligere seks dommer der statsadvokatens ankefrist er utløpt.

Når etterforskerne ikke får svar fra juristene som har saksansvaret, rettes ofte forespørselen til FSI. Dette for å få veiledning i saken, men dette er selvsagt ikke optimalt da disse har andre gjøremål og ikke kjenner saken.

Gjeldende besøksforbud, behandles disse av FSI der de ikke settes på saksansvarlig jurist. Der det settes oppfølging til saksansvarlig jurist, følges disse ofte ikke opp slik at vurdering av om besøksforbud skal utstedes ikke gjøres. Dette er svært uheldig. For det første ivaretas da ikke de behov som besøksforbud skal beskytte, men samtidig mister fornærmede prosessuelle rettigheter da manglende behandling innebærer at det ikke foreligger noen beslutning å påklage til rettslig behandling. Videreføring av besøksforbud, uavhengig av hvem som har utstedt det første besøksforbudet, svikter videre ofte.

Tilsvarende gjelder brudd på besøksforbud, der det i flere tilfeller blir "pakkesaker" med bl.a. flere brudd på besøksforbud mellom de samme partene.

Det ble også pekt på at det var store forskjeller juristene i mellom gjeldende praksis for utstedelse av besøksforbud. Enkelte krevde relativt mye etterforskning, herunder avhør av siktede.

Særskilt til møtet med FSI, ble det diskutert hvor terskelen for å iverksette etterforskning i saker der det foreligger bekymringsmelding fra barnevernet. Dette var en god diskusjon og det vises til egen rapport fra statsadvokatenes undersøkelse av disse sakene.

4 Straffesaksbehandlingen

4.1 Gjennomgang av tilbakemelding gitt i forbindelse enkeltsaksbehandling siden forrige inspeksjon

4.2 Straffesaksutvikling

	I Fjor	I År	Diff	Diff %
Økonomi	235	205	-30	-12,8 %
Vinning	464	512	48	10,3 %
Vold	579	622	43	7,4 %
Seksuallovbrudd	158	141	-17	-10,8 %
Narkotika	322	203	-119	-37,0 %
Skadeverk	252	259	7	2,8 %
Miljø	238	232	-6	-2,5 %
Arbeidsmiljø	23	22	-1	-4,3 %
Trafikk	989	1 119	130	13,1 %
Annen	596	663	67	11,2 %
Undersøkelsessaker	237	273	36	15,2 %
Totalt for	4 093	4 251	158	3,9 %

JUS066 Finnmark politidistrikt 11. desember 2022

Finnmark har hatt en økning i antall anmeldelser med 3,9 % sammenlignet med samme periode året før. Det er flere sakstyper som drar opp totaltallet, særlig vinning (10,3 %), trafikk (13,1 %) og de mer uspesifikke "annen" (11,2 %) og undersøkelsessaker (15,2 %).

Størst nedgang har det vært for sakstypene økonomi (- 12,8 %), seksuallovbrudd (- 10,8 %) og narkotika (- 37 %). Antallet økonomisaker er til en viss grad et resultat av politiets egen innsats og prioriteringer, og denne nedgangen kommer etter en nedgang også i fjor. Når dette avviker markant fra landssnittet som er en økning på 14 %, foranlediger dette ekstra fokus på om politidistrikt åpner etterforskning i tilstrekkelig antall økonomisaker i tiden som kommer. Da økonomisaker ofte er ressurskrevende saker, åpner dette for at distriktet kan dreie innsatsen mot andre prioriterte fagområder.

Nedgangen i antall narkotikasaker er meget høy, etter en tilsvarende nedgang i fjor. Landet som helhet har også hatt en nedgang og denne antas å skyldes nye retningslinjer for tvangsmiddelbruk og ny praksis på området som i praksis innebærer en legalisering av narkotika til eget bruk. Allikevel er nedgangen i politidistriktet betraktelig høyere enn landssnittet.

4.3 Saksbehandlingstid

	Påtaleavgjorte saker			Gj.snittlig saksbehandlingstid		
	Totalt	Uoppklart	Oppklart	% oppklart	Totalt	Oppklart
Økonomi	199	94	55	36,9 %	125	257
Vinning	533	313	100	24,2 %	36	100
Vold	602	233	348	59,9 %	116	117
Seksuallovbrudd	136	62	68	52,3 %	132	145
Narkotika	285	89	178	66,7 %	148	178
Skadeverk	228	156	35	18,3 %	38	93
Miljø	193	71	105	59,7 %	68	76
Arbeidsmiljø	26	3	11	78,6 %	192	259
Trafikk	1 192	200	974	83,0 %	62	65
Annen	606	150	394	72,4 %	86	74
Totalt	4 000	1 371	2 268	62,3 %	82	94

JUS316 Finnmark politidistrikt 11. desember 2022

Distriktet bruker 82 dager i snitt på å behandle straffesakene, 94 dager for de oppklarte, noe som er på samme nivå som i fjor (hhv. 82 og 92 dager).

Gjeldende voldtektssakene, avgjøres kun 51,2 % innen fristen og saksbehandlingstiden er på 174 dager. Det er påkrevet at saksbehandlingstiden for disse sakene, med svært sårbare fornærmede, reduseres betraktelig kommende år. Det kan være utfordrende å nå målet, men landssnittet er til sammenligning 147 dager. Et inntrykk etter inspeksjonen er at påtalejuristene generelt, men særlig vold/so-juristene, gjør en rekke arbeidsoppgaver som med fordel kunne vært gjort av kontoransatte.

Gjeldende U18-sakene, var påtalelederne av den oppfatning at andelen fristbrudd her i stor grad skyldtes noen større kompleks med seksuallovbruddsaker som ikke var tilstrekkelig fulgt opp. Det ble vurdert om U18-sakene med vold- og seksuallovbrudd skal overføres til de dedikerte U18-juristene for å bedre saksbehandlingstiden.

4.4 Oppklaringsprosent

En viktig faktor for forskjellen i oppklaringsprosent (andelen positive påtalevedtak) mellom politidistriktene, er fordelingen av sakstyper. En sammenligning mot landet for øvrig er derfor mindre interessant.

Oppklaringsprosenten pr. 1. desember var samlet sett på 62,3 % mot 64,7 i fjor. For vinningssakene var oppklaringsprosenten på 24,2 % mot 31,2 % i fjor, voldssakene på 59,9 % mot 61,3 % i fjor og for seksuallovbruddene på 52,3 % mot 46,1 % i fjor.

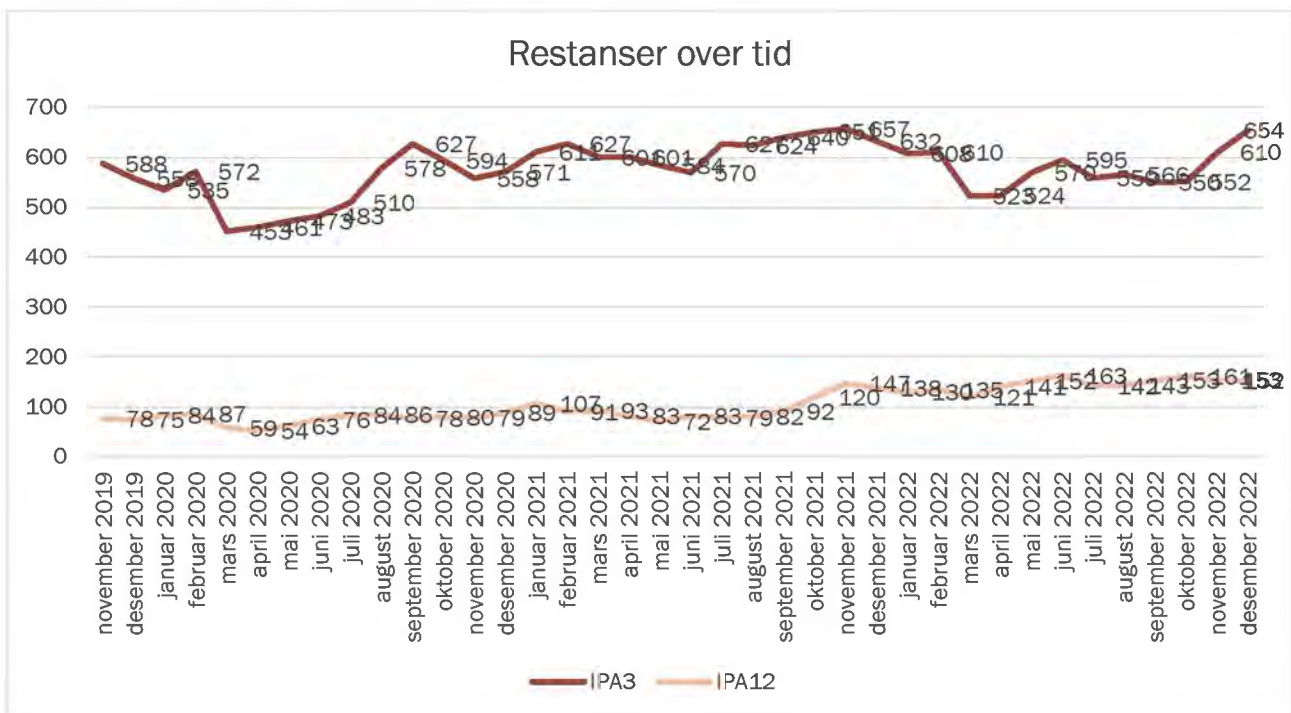
Oppklaringsprosenten på disse områdene avviker i hovedsak ikke negativt i forhold til landet for øvrig, men andelen oppklarte saker er lav sammenlignet med der distriktet har ligget tidligere år. Vi vil be distriktet redegjøre for mulige årsaker på disse områdene og vurderer om tiltak bør iverksettes.

Det vises for øvrig til tabellen under foregående punkt.

4.5 Restanser

Distriktet har over tid hatt en restansegrad for saker eldre enn 3 (IPA3) og 12 måneder (IPA12) som har oversteget, dels betraktelig, sentrale mål. Pr. 1. desember 2022 var restansegraden for IPA3 14,2 % og for IPA12 på 3,4 %. Med så mange uavgjorte saker er det vanskelig for etterforskerne og juristene å ha oversikt over porteføljene og det antas at fokus rettes mot å "bli kvitt saker", snarere enn å involvere seg i disse tidlig i etterforskningsløpet for å sikre god kvalitet.

Vår forventning fra i fjor om flere ansatte jurister ville medføre at antall restanser ville synke, har ikke slått til. Tvert i mot er antall restanser høyt også historisk.

Tall hentet fra PSV Monitor pr. 1. desember 2022

Etter en gjennomgang av produksjon av volds- og seksuallovbruddsakene i forkant av inspeksjonen, fant vi oppsiktsvekkende variasjoner mellom påtalejuristene. Dette gjaldt bl.a. mellom vold-/SO-juristene, men en fant også at det var flere av de øvrige juristene som behandlet flere voldtektssaker enn enkelte av de dedikerte juristene.

De straffesaksansvarlige var av den oppfatning at det ikke var lavere kvalitet på de sakene som ble behandlet av generalistene.

Den lave produksjonen kan ha sammenheng med at vold-/SO-juristene gjør mye praktisk arbeid i forbindelse med tilrettelagte avhør, noe som klart bør overlates til kontorphonale ved straffesakskontoret eller en avhørskoordinator. Det ble opplyst at hver jurist som leder tilrettelagte avhør, bruker tre arbeidsdager pr. avhør, uten at påtalelederne har undersøkt dette nærmere. Generelt bør straffesakskontorene gjøre alt arbeid som kan gjøres der, slik at juristene kan bruke sin tid på påtalearbeid.

Ellers opplevde de straffesaksansvarlige at juristene i ingen eller kun i begrenset grad var inne i sakene på etterforskningsstadiet. Dette resulterer i at sakene har vært etterforsket uten påtalemessig styring og det er observert her at flere av sakene vi mottar har åpenbare mangler hva gjelder etterforskning rettet mot relevante straffbarhetsvilkår.

Konkret til restansene, legges det til grunn at en påtalestyrt etterforskning ville medført at etterforskningen målrettes slik at distriktets totale ressurser blir utnyttet bedre, herunder at færre saker blir returnert til fortsatt etterforskning.

5 Særlig om a-krim og besøksforbud

5.1 A-krim

Det ble opprettet A-krimsenter i Alta 1. november 2022. Bygget skal stå klart til innflytting 15. november, og deretter starter innflyttingsprosessen. De politiansatte tilknyttet senteret hører under leder avsnitt for økonomisk kriminalitet og miljø, Rune Johansen Nordbakk. De vil få faglig støtte fra etterretning. A-krimsenteret er inne i oppstartsprosess, og det skal skje en underveisevaluering i juni 2023. Kontrollarbeidet vil starte opp høsten 2023. Kontroll og forebygging vil bli svært viktig. Politijurist er tilknyttet senteret i en 50% stilling. Han trekker også 50% saker fra øko-/miljøavsnittet. Påtalejurist skal etter planverket være inne i en veldig tidlig fase i sakene, hvor sporvalg skal diskuteres og håndteres. Både jurist og de øvrige politiansatte er dermed knyttet direkte til etterforskningsmiljøet på øko- miljø. Det kreves av de som er stedsplassert ved senteret at de skal være 80% på senteret og 20% tilknyttet linja.

Siden arbeidet ved a-krimsenteret fortsatt er i støpeskjeen, har en bl.a. brukt arbeidet ved A-krimsenteret i Tønsberg som referanse. En har oppmerksomhet rundt håndtering av straffesaker som springer ut av senterets virksomhet, selv om hovedvekten av virksomheten nok vil være forebygging, kontroll og forvaltningssanksjoner.

Det synes som om A-krimsenteret vil ha god forankring i det miljøet hos politiet som etterforsker denne sakstypen, særlig siden det er en direkte tilknytning til leder for avsnitt for økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Påtalejuristens sakstrekk springer også ut fra senteret, og en sikrer dermed en felles forståelse om saken i forhold til videre etterforskning hos politiet.

Finnmark politidistrikt har ikke hatt noen klassiske a-krimsaker, og heller ikke avdekket noe opp mot slike saker. Det er imidlertid et godt fungerende samarbeid med kontrolletater på saksnivå, spesielt med skatteetaten, og i de siste årene også Fiskeridirektoratet, Kystvakta, Råfisklaget og Mattilsynet. Det har ført til kompetanseheving hos politiet.

A-krimsamarbeid utenom sak har skjedd gjennom arbeidslivskoordinator Hilde Harkjerr. Det har vært fire samarbeidsaksjoner til nå i år, hvor politiet er med forvaltningsorganene på kontroll. Politiet gjennomfører da utlendings- og id-kontroll. Reaksjonene kommer i forvaltningssporet. I kontroll og forebyggingssporet opplever politiet at samarbeidet fungerer utmerket, og særlig samarbeidet med Arbeidstilsynet trekkes frem som positivt.

Det har ikke blitt opprettet straffesaker som følge av aktiviteten i a-krimsamarbeidet i år, foruten en sak i utlendingssporet. Slik politiet ser det, innebærer ikke dette at samarbeidet ikke fungerer. Det tilflyter likevel politiet en del opplysninger gjennom samarbeidet, og det anses forebyggende i seg selv at en viser seg under kontrollvirksomhet.

Distriktet har ingen egne rutiner for hvordan a-krim saker skal avdekkes og registreres slik at det er søkbart i BL, og heller ingen særlige trekkregler for a-krim saker. Det er heller ingen særlige rutiner som pålegger påtale/etterforskning å vurdere behovet for bistand fra kontrolletatene under etterforskning, utover de nasjonale. Dette anses heller ikke som et problem fra politiets side. Sakene fanges i all hovedsak av avsnitt for økonomisk kriminalitet og miljø. Saker om menneskehandel behandles i eget team, men det ligger også under FEFE på tilsvarende måte som avsnitt for økonomisk kriminalitet og miljø. Utlendingssaker tas av felles enhet for utlendings- og forvaltning.

5.2 Besøksforbud og omvendt voldsalarm

Statsadvokatene har hatt til behandling flere saker der det synes som om besøksforbud ikke følges tilstrekkelig opp. Etter møte med FSI synes det som om der besøksforbudene legges til saksansvarlige jurister, følges disse i svært liten grad opp. Videre følger ikke forlengelser opp, noe som i enkelte tilfeller kan skyldes at den som er oppført som etterforsker i straffesakssystemet reelt sett ikke er etterforsker på saken.

Dessuten synes det å være usikkerhet blant enkelte av juristene om vilkårene for besøksforbud. Det er varierende terskel for å utstede forbud, bl.a. ble det nevnt at enkelte krever mistenktavhør.

En minner om at den største andelen drap i landet er partnerdrap og at det i de fleste tilfeller har vært forutgående kontakt mellom partene av bekymringsverdig karakter. Besøksforbud som utstedes raskt er her et verktøy for å hindre uheldige fremtidige hendelser.

En presiser at terskelen for å utstede besøksforbud er lav. Det er tilstrekkelig at det er grunn til å tro at en person vil begå en straffbar handling overfor en person, forfølge en annen person, krenke en annens fred eller begå ordensforstyrrelser som er særlig belastende for en annen person, jf. straffeprosessloven § 222 a. Dette gir anvisning på at det ikke kreves mye etterforskning før politiet skal ta stilling til spørsmålet.

Det var eksempler på anmodninger som lå i flere måneder uten å bli behandlet. Det er klart at formålet med besøksforbud da ikke kan oppnås, samt at de involverte ikke har en avgjørelse som kan påklages eller bringes inn for retten.

Videre ble det opplyst at brudd på besøksforbud ikke følges opp i tilstrekkelig grad, slik at flere opparbeider seg "pakkesaker" med brudd. Dette stemmer med vårt inntrykk gjennom enkeltsaksbehandlingen. Dette svekker selvsagt også formålet med besøksforbud.

Distriktets instruksverk på området må oppdateres og bør harmoniseres med straffesaksinstruksen. På bakgrunn av det ovennevnte, bør det fremgå av instruksen at det er et lavt innslagspunkt for å utstede besøksforbud.

6 Statsadvokatens anbefalinger og pålegg

6.1 Besøksforbud

Det er en utfordring at det tar lang tid før besøksforbud utstedes og at disse i relativt liten grad følges opp ved utløp. Instruksverket er noe utdatert og bør presisere ansvar for oppfølging av besøksforbud med tidsfrister.

Distriktet bes innen 1. mai 2023 revidere instruksverket, bl.a. slik at det fremgår frist for utstedelse av besøksforbud og hvem som har ansvaret for å følge disse opp ved utløp. Det må også sikres at det står en reell etterforsker på saken og at endringer følges opp.

Det er videre en utfordring at brudd på besøksforbud ikke følges opp strafferettslig fortløpende. Manglende oppfølging svekker straffetrusselen som motivasjon til overholdelse av forbudet. Partnere/tidligere partnere er den vanligste persongruppen drapsmenn. Dette er varslede drap.

Distriktet bes snarest iverksette tiltak for at det reageres strafferettslig på brudd på besøksforbud fortløpende.

6.2 Grensesnitt arbeidsoppgaver

Inspeksjonen viste at de fleste praktiske gjøremål i forbindelse med tilrettelagte avhør gjøres av juristene, samt at ellers utfører alle juristene mange praktiske gjøremål bl.a. i forbindelse med hovedforhandlinger.

Det er statsadvokatens oppfatning at grensesnittet i arbeidsoppgaver bør ta utgangspunkt i hvilke arbeidsoppgaver som må gjøres av jurist, slik at straffesakskontoret kan gjøre de øvrige. Dette antas særlig viktig i Finnmark politidistrikt som opplever liten grad av turn-over blant de kontoransatte, men en høy grad av turn-over blant juristene.

Det ble bl.a. pekt på at faktiske utdrag til hoved- og ankeforhandlinger lages av den enkelte jurist, samt at disse sender "267-brev" der forelegg ikke vedtas og selv kontakter advokater vedrørende oppdrag.

Distriktet bes innen 1. juli vurdere nye saksbehandlingsrutiner som fritar juristene for merkantilt arbeid.

Gjeldende behandlingen av mishandlingssakene, vil påtalekompetansen for disse delegeres med virkning fra 1. juli 2023. Dette er som sakstype de vanskeligste voldssakene. Påtaleleder bes innen 1. mai presentere en plan for å sikre at disse behandles med tilstrekkelig grad av kvalitet. Statsadvokatene har sagt seg villige til å stille på paroler o.l. i perioden fremover for å bidra i dette arbeidet.

6.3 Porteføljestyring og tilgjengelighet jurister

Den norske etterforskningsmodellen regnes som vellykket ved at påtalemyndigheten er integrert i etterforskningen. Det fordrer at juristene har kontroll på "A-listene" sine og følger opp sakene her. Videre fordrer dette at juristene er tilgjengelige for etterforskerne ved avklaringer, spørsmål mv.

Arbeidspress kan ikke stå i veien for slikt arbeide, da manglende oppfølging av saker til etterforskning medfører senere merarbeid. Sagt enkelt, om en ikke følger opp sakene for å spare tid, blir det verre senere.

Ved at mange av juristene ikke, eller bare i begrenset grad er inne i sakene på etterforskningsstadiet, medfører at de forventninger Riksadvokaten har til juristene som påtalefaglige etterforskningsledere, ikke innfris². Juristene skal beslutte hva som skal etterforskes, bruk av tvangsmidler og taktiske veivalg underveis, veilede etterforskerne underveis og ha kontroll over etterlevelse av objektivitetskravet, sakens fremdrift og tilstrekkelig grad av notoritet.

Dette er ikke valgfritt, men en tjenesteplikt som ansatt i påtalemyndigheten.

Statsadvokaten ber om at påtalelederne snarest sikrer at:

- Juristene følger opp A- og B-listene regelmessig og minst ukentlig og
- følger opp oppfølginger i BL løpende, herunder henvendelser fra etterforskerne og statsadvokatene, og sørger for å være tilgjengelig slik at riksadvokatens forventninger kan innfris.

På anmodning fra distriktet, kan statsadvokaten bidra på møte med juristene om porteføljestyring, herunder PAL og BL i løpet av første halvår 2023.

6.4 Oppfølging av særskilt kvalitetsundersøkelse gjeldende etterforskning av saker om vold mot barn

På bakgrunn av interne varsel i Finnmark politidistrikt, anmodet politimesteren om at statsadvokaten gjennomførte en kvalitetsundersøkelse av om det ble iverksatt etterforskning i de sakene der politiet mottok bekymringsmeldinger fra barnevernet.

Det vises til denne rapporten i sin helhet.

Politidistriktet bes innen 1. mai 2023 redegjøre for distriktets rutiner for håndtering av anmeldelser fra barnevernet og hvordan rapporten følges opp i det videre.

² Se bl.a. Riksadvokatens brev av 16. september 2021 "Riksadvokatens forventninger til rollen som påtalefaglig etterforskningsleder"